

Mateja LONČAR

VLOGA TRENERJEV IN SODNIKOV V ŠOLSKI KOŠARKI

V članku želim opozoriti na nekatera dogajanja, ki jih v zadnjih letih pogosto opažam na in ob košarkarskih igriščih. Povod za razmišljanje o tem izhaja iz pogovorov z nekaterimi priznanimi košarkarskimi trenerji, ki trenirajo mlajše starostne kategorije, s katerimi se sicer tudi sama redno srečujem. Morda je bila košarka in njena organiziranost pred leti bistveno drugačna in se preprosto tudi v košarki nahajamo v nekem »prehodnem obdobju«, ali pa je kriza celotne družbe vplivala tudi na dogajanje v športu – vsekakor pa menim, da smer, v katero potujemo, ni prava.

Rada bi, da bi mi trenerji in drugi košarkarski delavci (ter športni delavci nasploh) dokazali, da se motim! Mislim pa, da je pomembno predvsem to, da se o smeri razvoja mladinske košarke sploh pričnemo pogovarjati. V članku bom navedla predvsem primere in izkušnje, s katerimi sem se sama srečala. Imena akterjev seveda niso pomembna, tudi zato, ker primeri, ki jih bom navedla, niso tako osamljeni.

Preden začnem naj še enkrat poudarim, da s člankom ne želim napadati konkretnih oseb ali celo trenerjev nasploh; besedilo je zgolj plod mojih izkušenj v košarki, ki sem jih pridobila kot sodnica in kot vodja šolskih športnih tekmovanj, predvsem pa kot oseba, ki ima šport rad. Igralci, trenerji in sodniki, ki bi se v teh vrsticah prepoznali, pa naj mi ne zamerijo. Članek ni mišljen kot osebni napad na njih, temveč naj služi kot izhodišče za nadaljnje razprave o šolskem športu.

Kot »šolski šport« bom v tem članku obravnavala tekme šolskih moštev (»šolskih reprezentanc«) v občinskih prvenstvih, torej moštev, ki se nato vključijo v Pionirski festival pod okriljem Košarkarske zveze Slovenije.

Na teh tekmah bi najprej izpostavila odnos trenerjev do igralcev in sodnikov. Mislim, da bi se morali trenerji obnašati bolj dostojno in primerno predvsem do svojih igralcev. Preklinjanje (!) in druge nespoštljive ali celo žaljive kretnje nikakor ne spadajo na športna igrišča. Če otroci zasledijo takšno izražanje v šoli, na ulici, ali doma, še ne pomeni, da žaljivke in kletvice spadajo tudi na

športna igrišča. Menim, da bi morali tukaj (bolj odločno) posredovati tako trenerji kot tudi sodniki. Če trener preklinja pred svojimi igralci ali celo, če trener preklinja svoje igralce, bi ga moral sodnik na to opozoriti in napovedati sankcije v primeru nadaljevanja takšnega vedenja. Če sodnik takšno vedenje (slučajno ali namenoma) spregleda, naj ga na nešportno obnašanje opozori trener nasprotnega moštva, oziroma naj le-ta o vedenju trenerja obvesti vodstvo tekmovanja. Trenerjevo opravičilo: »Saj me igralci poznajo,« ali pa: »Saj so me igralci navajeni,« ne more biti primerno.

Potrebno je spregovoriti tudi o odnosu trenerjev do sodnikov – in obratno. O tem je bilo pisano že v eni od prejšnjih številk biltena Trener, zato bi tukaj izpostavila predvsem žaljenje sodnikov, ki sodijo tekme mlajših starostnih kategorij, s strani trenerjev. Takšni trenerji najpogosteje ne ločijo med sodniki, ki podcenjevalen odnos do tega nivoja tekmovanja izkazujejo z zamudami, pomanjkljivo angažiranostjo in signalizacijo, in sodniki, ki si na teh tekmah prizadevajo in nabirajo za njih potrebne izkušnje. Dejstvo je, da osnovnošolska tekmovanja navadno sodijo manj izkušeni sodniki, ki si na takšnih tekmah nabirajo sodniške izkušnje, toda dejstvo je tudi, da niti igralci na teh tekmah niso velike zvezde, temveč osnovnošolski otroci. Trenerji tako pogosto ne morejo ali nočejo razumeti, da se lahko tudi na teh tekmah sodniki včasih zmotijo, so morda slabše postavljeni in akcije ne vidijo, ali pa so morda že utrujeni. Je sodnika zato potrebno žaliti? Kljub številnim pogovorom s košarkarskimi in drugimi strokovnjaki, še vedno nisem razumela, ali želijo trenerji s takšnim obnašanjem »zbuditi« in torej motivirati sodnika, ali pa nad njim preprosto sproščajo svojo slabo voljo. Ali morda mlad in neizkušen sodnik ni vreden toliko spoštovanja, da mu trener svoje pripombe posreduje med (temu namenjenimi) odmori in na vljuden način?

Videla sem že precej tekem učenk in učencev, tudi napetih tekem, ki so se odločale v končnicah tekem ali celo v podaljških. Na takšnih tekmah so številni trenerji proti koncu tekme poskušali izvajati pritisk na sodnika, namesto da bi se osredotočil na usmerjanje svojih igralcev. Posledica tega je bil seveda poraz. V trenutku, ko so ga njegovi igralci najbolj potrebovali, se je trener osredotočil na sodnika. Igralci so mu pri tem sledili (ne smemo pozabiti, da je za mlade igralce njihov trener pogosto tudi njihov zgled) in so se tudi oni pričeli ukvarjati s sojenjem in z domnevno napačnimi sodnikovimi odločitvami. Igralci tedaj niso več bili zbrani in niso bili sposobni kakovostno odigrati končnice tekme. Mislim, da bi moral trener v takšnih, ključnih trenutkih umiriti in usmerjati svoje igralce, sodnika pa pustiti, da naj (čim boljše) opravi svoje delo. Velika večina sodnikov, ki sodi osnovnošolska tekmovanja, preprosto ni

dovolj izkušenih, da bi lahko pri svojem delu goljufali. Tudi oni se zato na takšnih tekmah učijo, kar je tudi prav – namen takšnih tekem je ravno ta, da se na njih učijo vsi: igralci, pa tudi sodniki in celo trenerji. In prav je tudi, da se otroci naučijo tako zmagovati kot izgubljati!

Nekateri trenerji so sprožili naslednjo dilemo: ali je ob neprimernem igralčevem vedenju za njegov nadaljnji razvoj bolj primerno, da mu trener in sodnik takšno obnašanje dopustita, ali pa bi bilo bolje, da bi ga trener zamenjal in ga na klopi umiril, nato pa poslal nazaj v igro? Videla sem že trenerja, ki je ob skrajno neprimernem vedenju njegovega osnovnošolca, sicer najboljšega igralca moštva, tega poslal kar v garderobo do konca tekme. S tem je sicer postavil na kocko zmago moštva na tisti tekmi, toda takšno dejanje je za igralca vzgojno in koristno, obenem pa je v poduk tudi njegovim soigralcem: nešportno vedenje pač ne spada na športna igrišča. Če bi to moštvo izgubilo, krivec za to ne bi bil trener, ki se je odpovedal svojemu najboljšemu igralcu, temveč igralec sam, ki se je posvečal obrobnim stvarjem, namesto da bi se osredotočil na igranje košarke. Če bi pa moštvo zmagalo, bi to bil sijajen primer zmage kolektiva nad posameznikom in potrdilo, da prav nihče ni nenadomestljiv. Igralec ne more postati zvezdnik pri 12 letih, lahko pa tedaj ugotovi, da je potrebno še tako sijajen talent nadgraditi s trdim delom in kolektivno miselnostjo. Igralec lahko svojemu moštvu pomaga zgolj s svojo kakovostjo, ne pa s svojim zvezdniškim obnašanjem.

Primarni namen tovrstnih tekmovanj za igralce je namreč igra in osebni razvoj. Hkrati pa naj bi se otroci poskušali skozi igro in tekmovanje navduševati za šport, ki bi jim v življenju služil kot oblika sprostitev. Cilji, kot so zmaga, promoviranje trenerja preko moštva in čim večja razlika v koših, pa naj bi se prihranili za članska moštva.

Bibliografski podatki za članek:

Lončar, M. (2004). Vloga trenerjev in sodnikov v šolski košarki. *Trener ZKTS* 4, 2:43-46